

Literatuur om Duitsland te begrijpen

Boeken - 14 maart 2016 - Auteurs: Marja Verburg, Wiebke Pittlik

Het begon als een brochure maar is geëindigd in een klein boekje: Christoph Buchwald van uitgeverij Cossee heeft voor de Boekenweek 25 Duitse boeken geselecteerd die hij graag op uw nachtkastje ziet liggen. Boeken die inzicht geven in Duitsland.

Tijdens de collegereeks Duitse literatuur vorige week in de bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam, kwam hij kort toelichten wat hij met het boekje 'Gute Nacht, Freunde' beoogt en wat zijn selectiecriteria waren. Buchwald: "Het eerste criterium was of ze vertaald zijn in het Nederlands. En of ze nog verkrijgbaar zijn in Nederland. Het is een poging de hele twintigste eeuw in boeken af te beelden. Een beeld van de geschiedenis, de mentaliteit, het denken, de utopieën en de politiek van het buurland. Welke boeken geven het meeste inzicht? Welk boek kan het meest boeien?"

Als ook niet-vertaalde boeken in aanmerking waren gekomen had de lijst er anders uit gezien. "Er is ontzettend veel vertaald, dat is echt indrukwekkend. Maar toch: waarom is 'Jahrestage' van Uwe Johnson niet vertaald? Of Erich Maria Remarque? Of sommige boeken van Peter Weiss? Of bepaalde DDR-auteurs?"

Buchwald schreef het essay eigenlijk als voorbereiding op de Boekenweek voor bijvoorbeeld medewerkers van boekhandels. Maar het boekje is zo prettig leesbaar en vol met anekdotes en reflecties van Buchwald zelf, dat het voor iedere boekenliefhebber een leuke manier is om iets meer te weten te komen over de Duitse literatuur. En dat is de moeite waard, vindt Buchwald: "Ik heb tijdens mijn eigen inburgering geleerd: de romantraditie is in Nederland niet zo groot en niet zo oud als in Duitsland. Collega-uitgevers in Nederland zeggen dat in de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw mensen zich van het geloof en de kerk begonnen te emanciperen. In Duitsland was dat eerder, al met Lessing. Goethe, Kleist - zonder secularisatie zijn ze niet voorstelbaar."

Er is nog iets waarin de Duitse literatuur zich onderscheidt, zegt Buchwald. "Je belandt dan wel snel in clichés, maar in Duitsland speelt de filosofie ook in het schrijven een grote rol. In de 19e en de 20e eeuw werd een tussenlaag van reflectie in romans zichtbaar. Bijvoorbeeld bij Musils 'Mann ohne Eigenschaften', bij Thomas Mann en Peter Weiss..."

Met Duitsland als thema van de Boekenweek en Nederland en Vlaanderen als gastland van de Frankfurter Buchmesse in oktober is dit een belangrijk jaar voor de Duits-Nederlandse literaire uitwisseling. “Er zijn goede boeken in aantocht. Maar er wordt ook veel middelmatig vertaald, vaak om commerciële redenen”, zegt Buchwald, om er lachend aan toe te voegen: “Maar bij de top van de ijsberg hoort ook de ijsberg zelf.”

Buchwald vertelt dat het Goethe Institut in München sinds een paar jaar veel minder subsidie beschikbaar stelt voor vertalingen in het Nederlands. “Was er vroeger geld voor de vertaling van 20 boeken per jaar, zijn het er nu vier of vijf. De minister van Buitenlandse Zaken vond de BRIC-landen belangrijk, dus Brazilië, Rusland, India en China, voor andere landen is er nu minder geld. Nederland en Duitsland zijn burenen met een lange geschiedenis. Ik vind het een kardinale fout.” Buchwald spreekt zijn bewondering uit voor het Goethe Institut in Nederland, dat op allerlei manieren probeert toch zoveel mogelijk vertalingen voor elkaar te krijgen.

Doordat Nederland gastland is op de Frankfurter Buchmesse zullen er dit jaar andersom wel veel meer romans uit het Nederlands naar het Duits worden vertaald. Volgens het Letterenfonds verschijnen dit jaar 250 Nederlandse boeken in het Duits en gaan 120 Nederlandse schrijvers naar Duitsland ter promotie. Buchwald: “Ik ben diep onder de indruk van wat Nederlandse uitgeverij aan vertalingen voor elkaar krijgen.”

Gevraagd naar wat we nu bovenop moeten leggen op ons nachtkastje, wat we vandaag nog moeten aanschaffen, zegt Buchwald: “Kristine Bilkau, 'De gelukkigen'. Dat boek is net ook genoemd in De Wereld Draait Door. Het is een portret van de generatie van 25'ers tot 35'ers, in welvaart opgevoed en uit het paradijs verdreven. Ze hebben korte baantjes, het is moeilijk een toekomst te plannen. Wat doet dat met een mens?” En daarmee toont Buchwald zich niet alleen een inspirerende ambassadeur van de Duitse literatuur, maar ook een handige boekverkoper; De Gelukkigen wordt uitgegeven door zijn eigen uitgeverij, Cossee.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/15706/literatuur-om-duitsland-te-begrijpen>